

## **Sotiris Kouvoroulos / Σωτήρης Κουβόπουλος**

### **Constant's New Babylon – Ηλεκτρονική Πολεοδομία του Τάκη Χ. Ζενέτου**

Σε μία εποχή όπου τα αποτελέσματα της μοντέρνας πολεοδομίας και του ορθού λόγου είχαν διαφανεί αρκετά καθαρά, διαμορφώνοντας ριζικά τις ζωές εκατομμυρίων ανθρώπων, από τα θύματα των παγκοσμίων πολέμων ως τα θύματα της απομόνωσης μέσα στη σύγχρονη πόλη, η ομάδα των καταστασιαστών αναλαμβάνει έναν ουσιαστικό αντίλογο. Προβάλλουν μια ριζοσπαστική άποψη για τη ζωή στην πόλη – κατά της λειτουργικότητας και του ορθολογισμού – υπέρ της ποίησης και της φαντασίας, στοιχείων που έχουν εκλείψει από τη μοντέρνα ζωή. Βασικότερα μέλη της ομάδας ο Guy Debord, ο Constant και ο Asger Jorn.

Ο **Constant** ήδη από το '53 είχε απορρίψει τη ζωγραφική και δεν ξαναγύρισε στα μουσεία, παρά το Μάιο του '59, με μια ατομική έκθεση του με τίτλο “Ατμόσφαιρα μιας Πόλης του Μέλλοντος”. Το μοντέλο αυτό έγινε ένα από τα κεντρικά στοιχεία της Νέας Βαβυλώνας. Ο ζωγράφος είχε μετασχηματιστεί σε ένα τύπο καταστασιαστή αρχιτέκτονα.

Μέσα σε ένα περιβάλλον γεμάτο από τους προγόνους των Καταστασιαστών ο **Τάκης Ζενέτος** σπουδάζει αρχιτεκτονική στην Ecole des Beaux-Arts στο Παρίσι. Στη Γαλλία μένει ως το '56, οπότε και εγκαταλείπει το Παρίσι και μια σίγουρη καριέρα για να μεταβεί στην Ελλάδα.

Η έρευνα του Ζενέτου στον τομέα της πολεοδομίας παίρνει τον τίτλο “Ηλεκτρονική Πολεοδομία”. Είναι μια υπόθεση που φαίνεται να ξεκινά στα μέσα της δεκαετίας του 50 και φτάνει ως περίπου το 1973. Η μελέτη του Ζενέτου αφορά σε μια πόλη βασισμένη στα τελευταία τεχνολογικά επιτεύγματα, τόσο ως προς την κατασκευή της, όσο και προς το βαθμό επιρροής της τεχνολογίας επάνω στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων. Η τεχνολογία εδώ παίρνει θετική χρεία, βοηθώντας και αποδεσμεύοντας τους πολίτες πχ. από τις επαναλαμβανόμενες βιομηχανικές διαδικασίες. Το ίδιο ισχύει και για τους πολίτες της Νέας Βαβυλώνας: έχουν στη διάθεση τους οτιδήποτε μπορεί να εξυπηρετήσει τις βασικές αρχές της Ενωτικής Πολεοδομίας και να τους αποδεσμεύσει από άχρηστες εργασίες. Αυτή είναι μια μόνο από τις πολλές συγκλίσεις των δύο προτάσεων. Σε μια δεύτερη ανάγνωση όμως μπορεί κανείς να καταλάβει πως διαφέρουν ριζικά μεταξύ τους.

Οι προτάσεις των δύο δημιουργών εξετάζονται μέσα από τη ραχοκοκαλιά τους αλλά και μέσα από παρουσιάσεις – συγκρίσεις κάποιων επιμέρους χαρακτηριστικών τους όπως: **κατοικία, εργασία, μετακινήσεις, κατασκευή και σχέση με τις παλιές πόλεις – περιβάλλον.**

Μπορεί κανείς να παρατηρήσει το πως μοιάζουν αλλά και διαφέρουν δύο χρονικά παράλληλες ουτοπικές προτάσεις. Στηρίζονται σε μια κοινή τεχνολογία, στην τεχνολογική αιχμή της εποχής τους. Οι λύσεις που προτείνονται έχουν παρόμοιες δυνατότητες. Παρόλα αυτά οι δημιουργοί τους, βλέπουν στην κάθε μια διαφορετικά πράγματα, που προκύπτουν από τη διαφορετική εκκίνηση του καθενός, αλλά και από το σκοπό στον οποίο οδηγούν τις προτάσεις τους.

Κοινός τόπος των θεωριών τους είναι η πίστη σε μια αταξική κοινωνία, μια πιο βιώσιμη πόλη και ένα άθικτο περιβάλλον. Κοινός τόπος συνάντησης είναι ακόμα και η ριζοσπαστικότητα με την οποία αντιμετωπίζει ο καθένας κάποια ζητήματα. Οι δύο προτάσεις, παράλληλα με την τεχνολογική εξέλιξη, βλέπουν μια επιστροφή του ανθρώπινου γένους στις ρίζες του. Ο Ζενέτος διαβλέπει την απαλλαγή από τα διάφορα συμπλέγματα που προέκυψαν μέσα στις σύγχρονες κοινωνίες της απομόνωσης. Ο Constant προτείνει την επιστροφή σε έναν πρωτόγονο νομαδισμό – αρχαίο χαρακτηριστικό των ανθρώπων.

Τελικά η πρόταση του Constant έχει ένα χαρακτήρα πιο ρομαντικό, χωρίς τόσο αναλυτική σκέψη γύρω από το «πώς» αλλά περισσότερο γύρω από το ίδιο το αποτέλεσμα. Χαρακτηριστική είναι η έντονη αίσθηση της ατμόσφαιρας που έχουν οι μακέτες του. Ο Ζενέτος, περισσότερο ρεαλιστής, μελετά αναλυτικότερα το σύστημα που προτείνει, βασιζόμενος σε λεπτομέρειες που δεν απασχολούν τον Constant. Επιδιώκει συνολικότερη εικόνα όσον αφορά τις κατασκευές, πράγμα που πετυχαίνει με τη σχεδίαση σε υπερβολική λεπτομέρεια.

Παράλληλα με τις προτάσεις του Ζενέτου και του Constant, κάποιοι άλλοι αρχιτέκτονες έκαναν τα δικά τους σχέδια για έναν καλύτερο κόσμο. Οι Smithsons, ο Yona Friedman, ο Fuller, οι Archigram, οι Ιάπωνες Μεταβολιστές δημιουργούν ένα κύκλο, του οποίου οι επιρροές και διασυνδέσεις θα αποτελούσαν αντικείμενο ξεχωριστής έρευνας.

### **Constant's New Babylon – Takis Zenetos' City Planning and Electronics**

In a time when the results of modern urbanism and rationalism were clear enough, changing the lives of millions of people, from the victims of the World Wars to the victims of urban isolation, the situationist team takes on a major – aggressive reply. They talk about a radical urban life – against functionalism and rationalism – focusing on poetry and fantasy, two things long missing from modern life. Among the founding members of the team were Guy Debord, Constant and Asger Jorn.

Constant, a former Dutch artist, had rejected painting from '53 and had not exhibited until '59. It was then that his first thoughts on New Babylon went public, through a large scale model under the name "Atmosphere of a Future City". The painter had been transformed into a strange type of a situationist – architect.

Takis Zenetos studied architecture in Paris Ecole des Beaux-Arts, surrounded by situationists' forefathers. He stayed in France until '56, when he left his promising career only to return to his homeland Greece.

Zenetos' research on urbanism is entitled "City Planning and Electronics". It started at about '55 and lasted until '73. Zenetos' proposal concerns a city that is based upon the latest technological achievements. These achievements are used not only in structures, but in everyday life as well. It is a positive aspect of technology whose aim is to prevent people from

doing useless repeated industrial procedures. Constant thought almost the same thing about his New Babylon residents. They had all the new technologies with them, serving one goal, to apply the rules of Unitary Urbanism. Using technology is one common thing about the two proposals studied here and the truth is that one could find many. Further analysis can provide us with the fact that they are not as similar as they seem. Indeed they seem to differ a lot.

The two utopias are analyzed and compared through their main points and through some partial characteristics as: **residence, work, transportations, construction, relation with old cities and environment.**

Finally one can notice that the two proposals are very much based on technological progress of their time. So, as systems, they have common capabilities. What differs is the fact that each creator has his own way of using these capabilities; he has his own goal to achieve. Common place of these theories is the faith to a society that has no social classes. Another common place is the radical way with which they face the challenges. They both propose a return-to-roots for the human race. Zenetos wants to completely erase all the society-produced complexes. Constant proposes the return to a nomadic way of living – an ancient characteristic of human race.

Constant proves to be more romantic, not spending so much on “how” but on the result itself. One can notice it through the examination of his models. They all serve the **atmosphere** Constant wants to give to his city. Zenetos is more of a realist. He studies every detail of what he proposes giving a “finished” result.

The same time, in some other parts of the world, some other architects were developing their own plans for a better future. Smithsons, Yona Friedman, Fuller, Archigram and the Japanese Metabolists form a circle whose influences and interconnections would constitute a separate research.